

Deme László József alezredes:

## FELKÉSZÜLÉS A JÖVŐ HADVISELÉSÉRE – AZ AMERIKAI SZÁRAZFÖLDI HADERŐ ÚJ HADMŰVELETI KONCEPCIÓJA<sup>1</sup>

*Bár a háborúkat fegyverekkel vívják, de emberekkel nyerik meg.  
George Smith Patton tábornok<sup>2</sup>*

ÖSSZEFOGLALÓ: Az Amerikai Egyesült Államok szárazföldi haderejének Kiképzési és Doktrinális Parancsnoksága<sup>3</sup> 2014. október 31-én kiadta a szárazföldi haderő új hadművelati koncepcióját *Győzni egy összetett világban 2020–2040*<sup>4</sup> címmel. A dokumentum leírja, hogy a szárazföldi haderő a jövőben hogyan fogja megakadályozni egy konfliktus kiterjedését, alakítani a biztonsági környezetét, valamint megnyerni háborúit összhaderőnemi és többnemzeti környezetben a nemzeti érdekek érvényesítése érdekében. A koncepció egyben azonosítja a haderőnem elsődleges képességeit, amelyek támogatják az ország védelmi stratégiáját, vizionálja a jövő lehetséges fegyveres konfliktusait, az ország esetleges ellenfeleit, a szárazföldi haderőnem fejlesztési irányait.

KULCSSZAVAK: művelati koncepció, konfliktusok és kihívások, biztonsági környezet, összhaderőnemi műveletek, haderőfejlesztési irányok

### BEVEZETÉS

A tanulmány célja, hogy megismerkedjünk egy vezető szövetséges állam művelati stratégia-alkotási folyamatának egy bizonyos területével, valamint betekintést nyerjünk az általa képviselt globális biztonsági környezet felfogásába. Az Amerikai Egyesült Államokat azért választottam, mert a szövetségi rendszerünk – a NATO – egyik legmeghatározóbb tagja, másrészt pályám során több alkalommal volt szerencsém az amerikai haderő egyes törzseivel, egységeivel és alegységeivel együttműködni nemzetközi és hazai környezetben. Tapasztalatom szerint művelati környezetben vagy nemzetközi gyakorlatok során gyakran előfordul, hogy a vezető nemzeti szerepkört az Amerikai Egyesült Államok haderejének kijelölt szervezetei látják el, így kiemelten fontos lehet az amerikai gondolkodás, a művelati elvek megismerése.

<sup>1</sup> United States Army Training and Doctrine Command: The US Army Operating Concept – Az amerikai szárazföldi haderő hadművelati koncepciója. <http://www.tradoc.army.mil/tpubs/pams/tp525-3-1.pdf> (Letöltés időpontja: 2016. 10. 05.)

<sup>2</sup> Cavalry Journal, September 1933. [https://www.goodreads.com/author/quotes/370054.George\\_S\\_Patton\\_Jr\\_](https://www.goodreads.com/author/quotes/370054.George_S_Patton_Jr_) (Letöltés időpontja: 2016. 10. 05.)

<sup>3</sup> United States Army Training and Doctrine Command (USA TRADOC). <http://www.tradoc.army.mil/>

<sup>4</sup> TRADOC Pamphlet 525-3-1 The US ARMY Operating Concept „Win in a complex world” 2020–2040. <http://www.tradoc.army.mil/tpubs/pams/tp525-3-1.pdf> (Letöltés időpontja: 2016. 10. 05.)

Napjaink globális biztonsági környezete jelentősen megváltozott, a multipoláris világrend átalakulása kezd kirajzolódni előttünk. Az Amerikai Egyesült Államok mint szuperhatalom és jelentős szövetségi rendszerrel bíró ország felismerte más globális és regionális hatalmak megerősödését, növekvő politikai és gazdasági befolyásolási szándékát. Az elmúlt években újabb kihívások, kockázatok, fenyegetések és konfliktusok jelentek meg, melyek jelentősen kihatnak az Amerikai Egyesült Államok és szövetségesei gazdasági és biztonsági érdekeire, mindezekre a későbbiekben részletesebben kitérek.

Ezekre a változásokra csak a jövőbe mutató fejlődéssel és fejlesztéssel lehet érdemben válaszolni. Ennek érdekében az amerikai haderő 2012-től megkezdte az új generációs műveleti koncepciók<sup>5</sup> kidolgozását. Az új összhaderőnemi műveleti koncepció (CCJO<sup>6</sup>) egy stratégiai szintű koncepciógyűjtemény, amely az amerikai haderőnemi<sup>7</sup> koncepciók pontosításának az alapja. A jövőre irányuló szárazföldi haderőnemi koncepció kidolgozásának a keretét a The U.S. Army Capstone Concept<sup>8</sup> biztosítja. Már itt érdemes megemlíteni, hogy ezek a stratégiai elvek már az újonnan megjelent, az Amerikai Egyesült Államokkal rivalizáló hatalmak által birtokolt fegyverzeti eszközök és rendszerek által biztosított képességek „a területekhez való hozzáférést, illetve a hozzáférést gátló műveletek”<sup>9</sup> (továbbiakban A2/AD), a „hibrid hadviselés”<sup>10</sup> és a „félreértelmezhető háborúk”<sup>11</sup> figyelembevételével próbálnak választ adni a 21. század hadviselésének a kihívásaira.

A tanulmányban azt vizsgálom, hogy mi váltotta ki az új koncepciók kidolgozását, milyen globális és regionális kihívásokra, veszélyekre, kockázatokra és fenyegetésekre ad választ az új szárazföldi koncepció. Értékelem az új hadműveleti alapelveket, a szárazföldi haderőre gyakorolt várható változásokat. Végül bemutatom azokat a koncepcionális fejlesztéseket, amelyek nemcsak az amerikai haderőben, hanem a nemzetközi modernizációs törekvésekben is komoly visszhangot válthatnak ki.

<sup>5</sup> Az amerikai haderő új generációs műveleti koncepció csomagját a Small Wars Journal idevonatkozó cikke jól összefoglalja. George M. Gross: The New Generation of Operational Concepts. January 2016. <http://smallwarsjournal.com/jrnl/art/the-new-generation-of-operational-concepts> (Letöltés időpontja: 2016. 10. 10.)

<sup>6</sup> Capstone Concept for Joint Operations (CCJO) – Sarokkő Koncepció Összhaderőnemi Műveletekhez. Capstone Concept for Joint Operations: Joint Force 2020. U.S. Department of Defense, September 2012. [http://www.globalsecurity.org/military/library/policy/dod/joint/ccjo\\_jf2020.pdf](http://www.globalsecurity.org/military/library/policy/dod/joint/ccjo_jf2020.pdf) (Letöltés időpontja: 2017. 02. 08.)

<sup>7</sup> Az amerikai haderőnek öt haderőneme van: szárazföldi erő, légiere, haditengerészet, tengerészgyalogság és a parti őrség.

<sup>8</sup> The U.S. Army Capstone Concept (A Szárazföldi Haderő Sarokkő Koncepciója), TRADOC Pamphlet 525-3-0, December 2012. A dokumentum leírja a várt jövőbeli műveleti környezetet, a haderőnemi akkori lehetséges feladatait a környezet figyelembevételével, ehhez a szükséges képességeket és eszközöket rövid és közepes időtávlatban. <http://www.tradoc.army.mil/tpubs/pams/tp525-3-0.pdf> (Letöltés időpontja: 2016. 10. 27.)

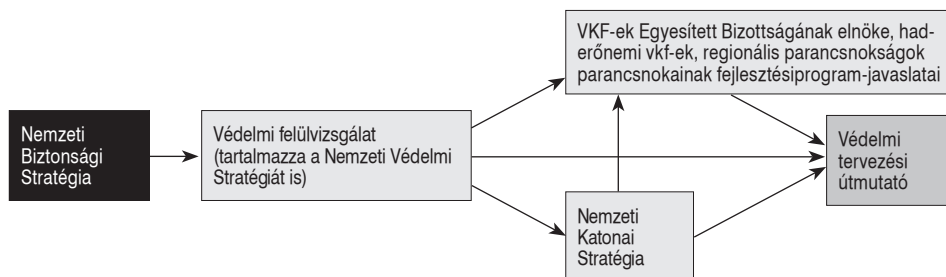
<sup>9</sup> Az „anti- access/area denial – A2AD” műveletekről lásd Rumi Zoltán: A területekhez való hozzáférést, illetve a hozzáférést gátló műveletek. Honvédségi Szemle, 2015/6. szám, 27–37. [http://www.honvedelem.hu/container/files/attachments/54257/hsz\\_6.pdf](http://www.honvedelem.hu/container/files/attachments/54257/hsz_6.pdf) (Letöltés időpontja: 2016. 10. 10.)

<sup>10</sup> Porkoláb Imre: Hibrid hadviselés: új hadviselési forma, vagy régi ismerős? Hadtudomány, 2015/3–4. szám, 36–48. [http://mht.eu/hadtudomany/2015/3\\_4/2015\\_3\\_4\\_5.pdf](http://mht.eu/hadtudomany/2015/3_4/2015_3_4_5.pdf) (Letöltés időpontja: 2016. 10. 10.)

<sup>11</sup> Az „ambiguous warfare – félreértelmezhető háborúk” meghatározását lásd Mary Ellen Connell – Ryan Evans: Russia’s „Ambiguous Warfare” and Implications for the U.S. Marine Corp. Center for Stability and Development Center for Strategic Studies, May 2015. [https://www.cna.org/CNA\\_files/PDF/DOP-2015-U-010447-Final.pdf](https://www.cna.org/CNA_files/PDF/DOP-2015-U-010447-Final.pdf) (Letöltés időpontja: 2016. 10. 12.)

## A SZÁRAZFÖLDI HADMŰVELETI KONCEPCIÓ ALAPJÁT KÉPEZŐ STRATÉGIÁK

Az Amerikai Egyesült Államok az elmúlt időszakban – a globálisan zajló politikai, gazdasági, társadalmi és környezeti változások figyelembevételével – megtette a szükséges lépéseket a nemzeti érdekei megőrzése és jövőbeni érvényesítési képessége megtartása érdekében. Az elemzőmunka eredményeként kiegészítették a 2010. évben készült nemzeti biztonsági stratégiát,<sup>12</sup> majd ezt követően pontosították a nemzeti katonai stratégiát is.<sup>13</sup>



1. ábra A PPBE négyfázisú tervezési folyamata

Forrás: <http://www.acqnotes.com/acqnote/acquisitions/planning-2> (Letöltés időpontja: 2016. 10. 12.)

A nemzeti biztonsági stratégia elméleti alapja a „nagystratégia”,<sup>14</sup> amely – nem dokumentumszerűen – tartalmazza az amerikai kormány jövőbeni politikáját. A nemzeti katonai stratégia általában a nemzeti védelmi stratégiából<sup>15</sup> eredeztethető, de az utóbbi évtizedben a stratégiák készítésének „időbelisége” az Amerikai Egyesült Államokban is felborult (a miniszter által jegyzett Nemzeti Védelmi Stratégia 2008-as). Ezért a hierarchikus stratégiai egymásra épülést az amerikai kormány különféle „átkötésekkel” oldja meg: ezt a célt szolgálta a 2012. évi miniszteri stratégiai védelmi útmutató (Strategic Defense Planning Guidance – DPG), illetve a kormányzati ciklusok közepén lebonyolított védelmi felülvizsgálat (Quadrennial Defense Review – QDR). A védelmi tervezés folyamatának kifejtését<sup>16</sup> mellőzöm, hiszen az meglehetősen összetett, és maga a koncepció tartalmi elemzéséhez nem szükséges, de a hivatkozásban elérhetővé teszem. A folyamat végén a védelmi minisztérium kiadja a védelmi tervezési útmutatót, amelybe a haderőnemek is megteszik a saját tervezé-

<sup>12</sup> Az Amerikai Egyesült Államok Nemzeti Biztonsági Stratégiája, 2015. február. [https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/2015\\_national\\_security\\_strategy.pdf](https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy.pdf) (Letöltés időpontja: 2016. 10. 06.)

<sup>13</sup> Az Amerikai Egyesült Államok Nemzeti Katonai Stratégiája, 2015. június. [http://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Publications/2015\\_National\\_Military\\_Strategy.pdf](http://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Publications/2015_National_Military_Strategy.pdf) (Letöltés időpontja: 2016. 10. 12.)

<sup>14</sup> The Grand Strategy of the United States. National Defense University Press, Washington, D.C., October 2014. <http://inss.ndu.edu/Portals/68/Documents/Books/grand-strategy-us.pdf> (Letöltés időpontja: 2016. 10. 05.), továbbá Mező András alezredes: Az amerikai stratégiaalkotás elméleti kérdései, 2. Honvédelmi Szemle, 2016/3. szám, 37–47. [http://www.honvedelem.hu/container/files/attachments/57137/hsz\\_2016-3..pdf](http://www.honvedelem.hu/container/files/attachments/57137/hsz_2016-3..pdf) (Letöltés időpontja: 2016. 10. 05.)

<sup>15</sup> A korábbi Nemzeti Védelmi Stratégia: The National Defense Strategy of the United States (NDS), March 2005. <https://www.hsdl.org/?view&did=452255> (Letöltés időpontja: 2016. 10. 12.), valamint az aktuális védelmi stratégia: Sustaining U.S. Global Leadership: Priorities for 21st Century Defense. USA Department of Defense, January 2012. [http://archive.defense.gov/news/Defense\\_Strategic\\_Guidance.pdf](http://archive.defense.gov/news/Defense_Strategic_Guidance.pdf) (Letöltés időpontja: 2016. 10. 12.)

<sup>16</sup> <http://www.acqnotes.com/acqnote/acquisitions/ppbe-overview> (Letöltés időpontja: 2016. 10. 12.)

si, programozási, költségvetési és végrehajtási (Planning, Programming – Budgeting and Execution PPBE) javasataikat.

A DPG kialakításával záródik a PPBE-folyamat tervezési fázisa, ahol a védelmi tervezési útmutató egyrészt a nemzeti védelmi stratégiából (National Defense Strategy – NDS) és a nemzeti katonai stratégiából ered, másrészt a haderő vezetői (a Vezérkari Főnökök Egyesített Bizottságának elnöke, a haderőnemek vezérkari főnökei, a regionális és a funkcionális parancsnokságok parancsnokai) fejlesztésiprogram-javasataiból (Program Objective Memorandums – POMs). A PPBE tervezési folyamat négy fázisa: Planning – a tervezési fázisa; Programming – a szükséges haderőstruktúra, fegyverrendszerek, eszközrendszerek, támogatási rendszerek alternatíváinak analizálása és a végső kialakítás meghatározása; Budgeting – a költségvetés tervezésének és jogi hátterének az előkészítése, a folyamatellenőrzés kialakításának a fázisa; Execution – tervszerű végrehajtás és alkalmazás, benne az első három fázis produktumaival.

## A JÖVŐ STRATÉGIAI KÖRNYEZETE<sup>17</sup>

A stratégiák pontosításának alapját a stratégiaikörnyezet-elemzések és a védelmi felülvizsgálat eredményei biztosítják. Az Amerikai Egyesült Államokban legutóbb 2014-ben hajtottak végre védelmi felülvizsgálatot, amelynek eredményeit<sup>18</sup> nyilvánosan publikálták.

A dokumentum részletesen leírja:

- a jövő biztonsági környezetének alakulását;
- a nemzeti védelmi stratégiát;
- az Amerika Egyesült Államok hadereje (Joint Force) potenciális előnye kiegyensúlyozásának folyamatát más globális szereplők haderejéhez képest;
- a nemzeti védelmi intézményének korrigálását a toborzástól a személyi állomány szociális ellátási helyzetének fejlesztéséig;
- a védelmi költségvetés csökkentés mellett megfelelő működését és annak kockázatait.

A dokumentum a Vezérkari Főnökök Egyesített Bizottsága elnökének értékelésével zárul, mert a felülvizsgálatot egy független politikai-katonai szakértői bizottság folytatja le. A biztonsági környezet szélesebb körű megítéléséhez elérhetővé teszem a NATO<sup>19</sup> elemzését a várható biztonsági környezetről. A már említett QDR mellett fontos megemlíteni a szárazföldi kiképzési és doktrinális parancsnokság (Training and Doctrine Command – TRADOC) 2028-ig kitékintő vizsgálatát<sup>20</sup> a stratégiai környezetről a jövőbeni összhaderőnemi műveletek végrehajtását illetően, amely szintén alapul szolgált az új szárazföldi műveleti koncepció kialakításához.

<sup>17</sup> <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/ndu/strat-ldr-dm/pt1ch2.html> (Letöltés időpontja: 2016. 10. 12.)

<sup>18</sup> The Quadrennial Defense Review (QDR) – 2014. USA Department of Defense, March 2014. <http://www.acqnotes.com/Attachments/2014%20Quadrennial%20Defense%20Review.pdf> (Letöltés időpontja: 2016. 10. 12.)

<sup>19</sup> A NATO elemzése a jövőbeni biztonsági környezetről. The Shared Perspective of the World in 2030 and Beyond – Security Implications. NATO ACT, 2012. [http://www.act.nato.int/images/stories/events/2012/fc\\_ipr/final\\_report\\_ws3.pdf](http://www.act.nato.int/images/stories/events/2012/fc_ipr/final_report_ws3.pdf) (Letöltés időpontja: 2017. 02. 08.), amelyet pontosított a Strategic Foresight Analysis 2015 Interim Update to the 2013 Report. <http://www.act.nato.int/images/stories/media/doclibrary/160121sfa.pdf> (Letöltés időpontja: 2016. 09. 21.)

<sup>20</sup> Operational Environment to 2028: The Strategic Environment for Unified Land Operations. USA TRADOC G2, August 2012. <http://www.docscrowbanks.com/pdf/army-operational-variables> (Letöltés időpontja: 2016. 01. 13.)

Az amerikai értékelések egyértelműek abban, hogy a jövő stratégiai környezetét a jelenlegi globális politikai, gazdasági, társadalmi és környezeti<sup>21</sup> folyamatokból kiindulva nem lehet megjósolni. A legfőbb befolyásoló tényezőkhöz sorolják a globalizációt, a technológiai vívmányok elterjedését, a nyersanyagok birtoklásáért folyó versenyt, a víz és az élelmiszer korlátozott rendelkezésre állását, valamint a lakosság demográfiai váltását a Föld bizonyos térségeiben, ahol a fiatal korosztály számának drasztikus növekedése lesz tapasztalható. A TRADOC részletes globális és regionális<sup>22</sup> környezetelemzése a politikai, katonai, gazdasági, szociális, információs, infrastrukturális, fizikai környezet és időtényezők vizsgálatán alapszik.<sup>23</sup> Az elemzések alapján az Amerikai Egyesült Államok az alábbi főbb kihívásokkal, kockázatokkal és fenyegetésekkel<sup>24</sup> számol a közeli és a távoli jövőre vonatkozóan:

- hagyományos katonai, nem hagyományos válságkezelési és hibrid katonai fenyegetésekkel;
- önmagukban kihívásokat és kockázatokat hordozó állami (nation state actor), működésképtelen állami (failed state actor) és nem állami (substate actor) szereplőkkel (elsősorban Afrikában, Közel-Keleten és Ázsiában);
- versengő, globális meghatározó pozícióra törekvő hatalmakkal (Kína, Oroszország);
- kockázatokat és fenyegetéseket rejtő, kiszámíthatatlan regionális hatalmakkal (Irán, Észak-Korea);
- kockázatokat rejtő regionális válságövezetekkel Közel-Keleten (Szíria, Jemen, Irak, Afganisztán, Pakisztán) és Afrikában (Líbia, Nigéria);
- általános kihívásokkal, mint például a demográfiai robbanás, az élettér csökkenése és az urbanizáció, a természeti katasztrófákban fokozottan érintett területek, természeti erőforrások kimerülése, társadalmi egyenlőtlenségek okozta belső feszültségek, túlzott urbanizáció;
- általános kockázatokkal, mint például a nemzeteken átnyúló fegyver-, drog- és emberkereskedelem, tömeges migráció és bevándorlás, a nacionalizmus erősödése és a fejlett technológiák elterjedése;
- általános fenyegetésekkel, mint a nemzeteken átnyúló terrorizmus, szervezett bűnözés, erőszakos radikalizmus, tömegpusztító fegyverek, kiberhadviselés, a területekhez való hozzáférést gátló eszközök elterjedése.

A prognosztizált jövőt összefoglalva megállapíthatjuk, hogy az amerikai haderőnek, a szövetségeseinek és a partnereinek jelentős, akár egy időben, több helyszínen és különböző konfliktusokban is képeseknek kell lenniük az amerikai nemzet vagy a NATO által képviselt

<sup>21</sup> Szükségesnek tartok megemlíteni egy bővebb, nem katonai globális kockázati elemzést, melynek áttekintése még mélyebb ismeretet biztosíthat: The Global Risk Report 2016, 11th Edition, World Economic Forum <http://www3.weforum.org/docs/Media/TheGlobalRisksReport2016.pdf> (Letöltés időpontja: 2016. 10. 13.)

<sup>22</sup> Az amerikai stratégiai szintű védelmi tervezés hat régióra osztotta fel a bolygót: Észak-Amerika – USNORTHCOM; Dél-Amerika – USSOUTHCOM, Csendes-óceán – USPACOM, Európa – USEUCOM, Központi – USCENTCOM, Afrika – USAFRICOM. A területi művelti parancsnokságokon kívül még három funkcionális parancsnokság (stratégiai – US STRATCOM, különleges erők – US SOCOM, szállítási – US TRANSCOM) vesz részt a tervezésben.

<sup>23</sup> A művelti környezet tényezőinek (political, military, economic, social, information, infrastructure, physical environment, and time – PMESII-PT) vizsgálatát az amerikai haderőben alkalmazott döntéshozatali eljárás során alkalmazzák a feladat tisztázás időszakában harcászati, hadművelti és stratégiai szinten.

<sup>24</sup> Dr. Resperger István ezredes: Biztonsági kihívások, kockázatok, fenyegetések és ezek hatása Magyarországra 2030-ig. Felderítő Szemle, 2013/3. szám. <http://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/fsz/2013-3.pdf> (Letöltés időpontja: 2017. 02. 08.)

egyetemes értékek és érdekek<sup>25</sup> érvényesítésére. A globális erőterben az Amerikai Egyesült Államok is elismeri az Oroszországi Föderáció és Kína jelentős katonai megerősödését, sőt azt is, hogy már nincs meg az a megnyugtató technikai, technológiai erőfölény a fegyverrendszerekben, mint ami jellemző volt a Szovjetunió felbomlását követően a közelmúltig. Az Oroszországi Föderáció rendelkezik olyan fejlett fegyverrendszerekkel, amelyek felülmúlásához kimondottan szükség volt irányváltásra a fejlesztési stratégiában, amelyet a harmadik ellensúly (third offset) névvel ellátott folyamat<sup>26</sup> képvisel. A magas hagyományos technológiai szintet képező<sup>27</sup> eszközök szerves részét képezik a Moszkva által kialakított A2AD légvédelmi képességnek, mely a jelenleg rendelkezésre álló amerikai fegyverrendszerekkel és légi eszközökkel csak jelentős veszteség árán küzdhető le.

Az amerikai értékelések szerint ezekhez a modern orosz fegyverekhez az alábbi eszközök tartoznak:

- Sz–400 Triumpf (SA–21 Growler) nagy hatótávolságú légvédelmi rakétarendszer;
- Pancir–Sz1 (SA–22 Greyhound) rövid és közepes hatótávolságú légvédelmi rakétarendszer;
- 9K–333 Verba (SA–25) rövid hatótávolságú kézi légvédelmi rakéta;
- BM–30 Smercs 300 mm-es rakéta-sorozatvető komplexum;
- T–14 Armata közepes harckocsi;
- BMD–4/M úszóképes deszantharckjarmű;
- TOSz–1/M Buratyino 220 mm-es rakéta-sorozatvető.

A rivalizáló globális hatalmakon túl (Oroszország és Kína) a stratégiai környezet legfőbb kihívásaihoz még a hibrid fenyegetést mint hadviselési formát, valamint az erőszakos radikális szervezetek megerősödését (lásd Iszlám Állam) számítják.

A fentiekből kiindulva az új katonai stratégia már *integrált konfliktusfelfogást*<sup>28</sup> képvisel, amelyből eredeztethetőek:

- a) az összhaderőnemi erők (Joint Force) katonai céljai:
  - elrettenteni, visszautasítani és legyőzni az ellenséges államokat;
  - rombolni, gyengíteni és legyőzni a radikális szervezeteket;
  - erősíteni a szövetségi és a partneri globális hálózatot;
- b) az összhaderőnemi erők (Joint Force) feladatainak prioritása:
  - a biztonságos és hatékony nukleáris elrettentés fenntartása;
  - a haza védelemének biztosítása;
  - az ellenfél legyőzése;
  - globális stabilizációs jelenlét fenntartásának biztosítása;
  - terrorizmus elleni harc;
  - tömegpusztító fegyverek elleni védelem;

<sup>25</sup> Részletesen lásd USA National Security Strategy, 9. [https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/2015\\_national\\_security\\_strategy.pdf](https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy.pdf) (Letöltés időpontja: 2016. 10. 06.)

<sup>26</sup> Offset stratégiák („third offset”) – az amerikai haderő fejlesztési irányai legmarkánsabban három időszakban változtak meg: először az 1950-es években, a nukleáris fenyegetések időszakában; másodsor a vietnami háborút követően, 1975 után; harmadszor napjainkban. A „third offset” stratégia lényegét legjobban Robert Work amerikai védelmi miniszterhelyettes előadása foglalja össze: <https://www.youtube.com/watch?v=wA0epNOL1fc> (Letöltés időpontja: 2016. 10. 06.)

<sup>27</sup> Az amerikai szárazföldi haderőnem – a hosszú távú fejlesztési tervek alapján – nyolc fejlesztési irányra tesz javaslatot felterjesztésében, amelyet a szakirodalom csak „Big 8 capabilities” néven emleget. [https://www.youtube.com/watch?v=\\_J8dexWKP7k](https://www.youtube.com/watch?v=_J8dexWKP7k) (Letöltés időpontja: 2016. 10. 06.)

<sup>28</sup> The Integrated Approach, Amerikai Egyesült Államok Nemzeti Katonai Stratégiája, 10.



- ellenséges célok meghiúsítása;
- válságkezelés és alacsony intenzitású műveletek végrehajtása;
- katonai alkalmazás és biztonsági együttműködés végrehajtása;
- civil hatóságok támogatása;
- humanitárius segélynyújtás és katasztrófavédelmi feladatok végrehajtása.

A felvázolt stratégiai környezet értékeléséből látható, hogy még az amerikai haderőnek is szükséges a megújulás, hogy ne csak a jelenben, de a már látható kihívásokkal teli jövőben is képes legyen feladatait ellátni, a nemzeti elvárásoknak megfelelően.

## A SZÁRAZFÖLDI HADMŰVELETI KONCEPCIÓ JELLEMZÉSE

Már 2014-ben megkezdődött a koncepció kidolgozása, melynek irányítását David G. Perkins vezérezredes, a TRADOC parancsnoka végezte.<sup>29</sup> Mit érdemes tudni a megelőző koncepciókról, és miben más az új koncepció?

A korábbi szárazföldi műveleti koncepciót még 1982-ben, a hidegháború idején fogadták el. A koncepció a légi-földi hadművelet (AirLand Battle)<sup>30</sup> elnevezést viselte. Ebben az időszakban az elgondolás alapját az Amerikai Egyesült Államok és a Szovjetunió, illetve a NATO és a Varsói Szerződés közötti erőviszonyok képezték. Mivel egy esetleges európai háborút „európai terepviszonyok” között kellett volna megvívni, a jelentős orosz konvencionális fölény mellett szükség volt a légi fölény előnyeit alkalmazó hadműveleti koncepcióra. A hadműveleti elgondolás szerint a szövetségesek az ellenség hadműveleti mélységét a levegőből támadták volna, elsősorban helikopterekkel. A szárazföldi erők és a légierő szoros együttműködésén alapuló védelmi koncepciót 1984-től a NATO is alkalmazta.

A műveleti koncepciót bemutató dokumentum a TRADOC-parancsnok előszavával kezdődik. A nagy kérdést Perkins tábornok tette fel: „*Hogyan győzhettünk egy bonyolult világban?*” Az elgondolása szerint az egyik legfontosabb feladat az, hogy tisztán gondolkozzunk a jövő fegyveres konfliktusairól. A jövőről kialakított vízióra azért van szükség, hogy biztosítani tudjuk a szárazföldi csapatok felkészülését a konfliktusok megelőzésére, a biztonsági környezet formálására és a háborúk megnyerésére. Éppen ezért a koncepció célja, hogy nagy kérdéseket tegyen fel, és nem pedig az, hogy apróbb problémákra fókuszáljon. A koncepció az alábbi három fő kérdésre keres válaszokat:

1. A háború melyik szintjét jelöli ki a koncepció?
2. Mi az a környezet, amelyben a szárazföldi csapatok tevékenykedni fognak?
3. S mi az a probléma, amit meg kell oldaniuk?

Véleménye szerint a győzelem stratégiai szinten dől el, és ahhoz a tüzérnél több kell. A győzelemhez szükség van a nemzeti hatalom és a szövetségi rendszer minden elemére. A komplexitás nemcsak azt jelenti, hogy a kihívás okozója ismeretlen vagy megismerhetetlen,

<sup>29</sup> Az új koncepció részletesen megismerhető David G. Perkins tábornok, a TRADOC parancsnoka előadásaiából: The Future Army: Win in a complex world. [https://www.youtube.com/watch?v=9nWn2w2\\_q5k&index=3&list=PLNgD8Zv1yKI06b6M9Ooo8qsX4HWbDDws](https://www.youtube.com/watch?v=9nWn2w2_q5k&index=3&list=PLNgD8Zv1yKI06b6M9Ooo8qsX4HWbDDws) és <https://www.youtube.com/watch?v=WiT3TK6b4Kc> (Letöltés időpontja: 2016. 11. 30.), továbbá Lecture of Opportunity: The Army Operating Concept. <https://www.youtube.com/watch?v=cej1OH-yjIE> (Letöltés időpontja: 2016. 11. 30.)

<sup>30</sup> Douglas W. Singer: AirLand Battle Doctrine. Center for Naval Analyses, Hudson Institute, Professional Paper 463, Sept 1988. <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a202888.pdf> (Letöltés időpontja: 2016. 11. 30.), illetve Somkuti Bálint: Győzelem vagy vereség? Hadtudományi Szemle, ZMNE, 2010/2. szám. [http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi\\_szemle/szamok/2010/2010\\_2/2010\\_2\\_hm\\_somkuti\\_balint\\_1\\_5.pdf](http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2010/2010_2/2010_2_hm_somkuti_balint_1_5.pdf) (Letöltés időpontja: 2016. 12. 20.)

hanem hogy az állandóan változó lehet. Továbbá az sem megjósolható, hogy a szárazföldi erők kik ellen fognak harcolni, és mindezt milyen szövetségi környezetben vagy többnemzeti koalícióban fogják megtenni. A szárazföldi haderőnek összetett választási lehetőséget kell biztosítania az összhaderőnemi parancsnokok részére ahhoz, hogy a győzelem mindenkor elérhető legyen egy komplex világban. Ehhez integrálni kell a szövetség és a partnerországok minden erőforrását, mindezt együttműködésben a tevékenységben részt vevő különböző kormányzati és civil szervezetekkel, hogy az ellenfelek összetett kihívás elé nézzenek.

Ezzel lehet elérni egy olyan összetett kényszerhelyzetet, ahol az ellenfélnek fontos értékeket, erőforrásokat kell kockáztatni a siker eléréséhez. A cél, hogy a jövő szárazföldi erői lehetőséget teremtsenek az összhaderőnemi parancsnok részére a művelési feltételek alakítására, valamint lehetetlenné tegyék az ellenség megfelelő reagálását. A jövőben ez lehet a győzelem kulcsa. Éppen ezért a koncepció bevezeti a *kiterjesztett összefegyvernemi hadműveleteket (Joint Combined Arms Operations)*,<sup>31</sup> melyek a hagyományos szárazföldi fegyvernemekén kívül már más haderőnemi elemeket (különleges műveletiek, helikopterek, vadászbombázók, stratégiai felderítők stb.) és kormányzati civil komponenseket is integrálhatnak.

Ennek megfelelően a jövő szárazföldi haderejének képesnek kell lennie többdimenziós (multidomain) expedíciós műveletek végrehajtására, nagy kiterjedésű területek elfoglalására és megszállására, a műveleteknek a felderítéssel történő integrálására és így a rugalmas reagálásra. A parancsnokok képesek lesznek előre látni a veszélyeket, és annak megfelelően módosítani a műveleteket, hogy mindenkor megszerezhessék, megtarthassák és kiaknázhassák a kezdeményezés adta lehetőségeket. A szárazföldi haderőnek emellett képesnek kell lennie az ellenséget fizikai és szellemi nyomás alatt tartani, pusztítani, valamint megakadályozni az újjászerveződését.

Egyidejűleg végrehajtandó feladatok lehetnek:

- nagy kiterjedésű harci műveletek végrehajtása;
- korlátozott célú, előre nem tervezett feladatok végrehajtása;
- biztonsági erők megsegítése;
- humanitárius műveletek végrehajtása;
- részvétel katasztrófa következményeinek a felszámolásában;
- speciális műveletek végrehajtása.

A hadművelési elgondolástervezet bemutatja a jövő egységes szárazföldi hadművelési koncepcióit (Unified Land Operations – ULO) meghatározó stratégiai környezeti tényezőket és az összhaderőnemi alkalmi hadműveletek végrehajtási alapkövetelményeit, ahol az elérendő végállapot az ellenség legyőzése, a biztonság megteremtése, a kialakított helyzeti előnyök megőrzése és a fenntartható véghelyzet elérése.

A jövő stratégiai környezetét meghatározó legfontosabb tényezők az alábbiak: a megnövekedett lendületű emberi kölcsönhatások, ravasz és hozzáértő ellenség, saját, az ellenségen túlmutató képesség megléte, tömegpusztító fegyverek elterjedése, az űrben és az információs térben alkalmazott műveletek kiemelt szerepe és jelentősége, sűrűn lakott városi környezet, a technológiai vívmányok könnyű eljutása és eljuttatása az állami és a nem állami szereplőknek, az átlátható és mindenütt megjelenő média.

<sup>31</sup> TRADOC Pamphlet 525-3-1, 18. (d)



Az összhaderónemi alkalmi hadműveletek végrehajtási alapkövetelményei a következők:

- a honi védelem fenntartása mellett regionális fellépés végrehajtása;
- több válaszlelési lehetőség kialakítása a krízishelyzetekre és a krízishelyzetek megoldása;
- az ellenséget pusztító erők és eszközök összefogott manőverei (csapásai), egyidejűleg különböző pozíciókból, minden tartományban (föld, levegő, tenger, űr, információs tér);
- a műveleti vezetés gyakorlása;
- az összhaderónemi, a többnemzeti, a civil és a katonai szervezetek képességeinek integrálása;
- az ellenséges szervezetek legyőzése;
- a terület ellenőrzése a civil lakosság megóvása mellett;
- a saját erők mozgásszabadságának és cselekvési szabadságának a megőrzése;
- a kezdeményezés lehetőségének megragadása, megtartása és kiaknázása.

A koncepció kihangsúlyozza a szárazföldi erők szerepét mind a hadszíntér kialakításában, mind a biztonsági környezet formálásában. Mivel a Föld lakosságának az urbanizálódása felgyorsult, a jövő konfliktusaiban az ellenséget a városokban is le kell győzni, még akkor is, ha a civil lakosságot használják fel pajzsként. Így az ilyen erők felszámolása pusztán nagy hatótávolságú tűzeszközök használatával nem kivitelezhető. *Mindig szükség lesz a fizikai kontaktusra*, ebben pedig a különleges műveleti erőkön túl a szárazföldi erők fognak kulcsszerepet játszani. Az erők kiképzettsége és állandó képessége a fenti feladatok végrehajtására lehetőséget biztosít az összhaderónemi parancsnok számára a műveletek széles változatainak alkalmazására. *A koncepció kihangsúlyozza a speciális műveletek végrehajtásának szükségességét és az arra való felkészültséget.* A jövőben gyakrabban fog előfordulni, hogy nagyvárosokban a különleges és a szárazföldi erők együttműködésével lehet csak a műveleti célokat elérni.

Az összhaderónemi alkalmi hadműveletek sajátosságai:

- minden művelet kiindulópontja a szárazföldi erők;
- a területek feletti ellenőrzés kulcsfontosságú;
- az erő kivetítése egyidejűleg történik a levegőben, a szárazföldön, a tengeren, a világűrben és a kibertérben;
- a szövetségesek meggyőzése az együttes fellépésről;
- az ellenség elrettentése.

A szárazföldi műveletek sajátja a sokrétűség, ami valamennyi műveleti térben kiegészíti az összhaderónemi erőfeszítéseket. Az összhaderónemi manőverszabadság kiindulópontja a szárazföld, ahol a szárazföld feletti ellenőrzés képességének megőrzése kulcsfontosságú. A jövő szárazföldi hadereje – az összhaderónemi műveletek részeként, a rendelkezésre álló alkalmi kötelékekkel – hozzájárul a mozgékonyasághoz, a tűzerőhöz, valamint biztosítja az ellenség legyőzését, megteremti az erőforrások és a népesség feletti ellenőrzés lehetőségét.

Az új koncepció azonban kihívásokat is jelent, hiszen ma nehezen megjósolhatóak a jövő változó feltételei, a szárazföldi haderő szükséges létszáma, a kiképzési felkészültség, a felszerelés minősége stb. Márpedig ezek a feltételek szükségesek ahhoz, hogy a szárazföldi haderő képességekben és eszközrendszerekben felülmúlja az ellenség erejét, képes legyen megszerezni, megtartani és kiaknázni az újításokból eredő előnyeit. Éppen ezért a koncepció kiemelten fontosnak tartja a vezetők felkészítését, az oktatási és kiképzőintézmények folyamatos fejlesztését. A vezetőknek meg kell tanítani az egészséges kockázatvállalást, a folyamatos fejlesztéshez szükséges innovatív gondolkodást és a tapasztalatok feldolgozásának legjobb módszereit.

Az AirLand Battle doktrína elsősorban a szárazföldi erőgenerálás és a harci erők alkalmazásának kérdéseire koncentrált hadművelleti és harcászati szinten. Az új hadművelleti koncepció viszont valamennyi alapkövetelmény teljesítésére fókuszál. Ezek közül is legfontosabb a stratégiai település és megalakítás gyors végrehajtása, a kezdeti hadművelleti helyzet kialakítása az ellenséggel közeli összeköttetésben (ha szükséges, harccal). Az ellenséget pusztító erők és eszközök összefogott manővereit (csapásait) egyidejűleg különböző pozíciókból (álláspontokból) kell végrehajtani minden tartományban (föld, levegő, tenger, űr, információ tér), széttagolt végrehajtás és minden támogatási lehetőség folyamatos biztosítása mellett. A koncepció külön figyel a koalíciós jelleg lehetőségére (partnerek integrálása), a kialakított előnyök megtartására, valamint az ellenség folyamatos pusztítására, kihívások elé állítására.

## AZ ÚJ HADERŐNEMI KONCEPCIÓ KAPCSOLATA AZ ÉRVÉNYBEN LÉVŐ DOKTRÍNÁKKAL

A szárazföldi haderőnemi doktrínák (Army Doctrine Publications – ADP) leírják napjaink szárazföldi erejének művelleti tevékenységeit, útmutatást nyújtanak a parancsnok és a beosztottak részére a kiképzés és a művelleti tevékenységek szabályozott végrehajtására. Mindazonáltal a doktrína nem egy olyan leírás, amelyet végletekig követni kell, nem is pótolja a kreatív gondolkodást és a kezdeményezőképeséget.

A koncepciók a jövőre mutatnak iránymutatást, megfogalmazzák az eljövendő kihívások megoldásához szükséges eszközöket, képességeket, a lehetséges eljárásrendeket és a vezetési szükségleteket. A koncepciók biztosítanak alapot a modernizációs folyamatoknak, a szervezeti korszerűsítéseknek, a kiképzési és a felkészítési megújulásnak, s lehetőségeket vetítenek előre a haderőnemi vezetők számára. A koncepció mindenkor szinkronban veszi figyelembe és tesz ajánlásokat a harcmegvívás minden területének és funkciójának<sup>32</sup> a fejlesztésére. Összhaderőnemi műveletek tekintetében a szárazföldi erők expedíciós műveleteket hajtanak végre, összhangban az stratégiai szintű elvekkkel, amelyeket megtalálhatunk az *Összhaderőnemi Összdimenziós Hozzáfértés Biztosító Koncepció* (Joint Operational Access Concept – JOAC) és az *Összhaderőnemi Műveletek Megkezdésének Koncepciója* (Joint Concept for Entry Operations – JCEO) elnevezésű dokumentumokban.

## A KONCEPCIÓ ALAPTÉZISEI

Az új koncepció a jövőt illetően az alábbiakból indul ki:

- az Amerikai Egyesült Államok továbbra is professzionális haderővel fog rendelkezni;
- a szárazföldi haderő költségvetése növekedni fog, hogy elegendő erőforrás álljon rendelkezésre a harckészültség, a haderőstruktúra és a modernizáció egyensúlyának fenntartásához;
- a szárazföldi haderőnek lesznek válságkezelési feladatai az amerikai érdekeltségi területeken, de az erők jelenlétével nagy százalékban honi területen számolnak;
- a technológiai fejlődés következtében a haderőnem egyre versenyképesebb lesz;

<sup>32</sup> Az amerikai katonai gondolkodás a harc megvívását hét funkcióssal összetevőre (warfighting functions – WFF) bontja: művelleti vezetés (mission command); csapatmozgások és manőverek (movement and maneuver); felderítés (intelligence); tüztámogatás (fires); logisztikai kiszolgálás (sustainment); alkalmazás (engagement), idetartozik a jogi és a CIMIC/PSYOPS/INFOOPS aspektus is; harctámogatás és haderővédelem (maneuver support and protection).

- a háborúk továbbra is összetettek maradnak, és a körülményeket a bizonytalanság fogja jellemezni;
- azonnali reagálás képessége, illetve a szárazföldi haderőnem minden műveleti szinten várható alkalmazása.

## A FEGYVERES HARCOK FOLYTONOSSÁGÁNAK ÉS VÁLTOZÁSÁNAK ELMÉLETE

A háborúk természete nem fog megváltozni, de jellemzőik igen. A technológiai előnyök és a stratégiai iránymutatásokban történő változás, az új koncepció és a biztonsági kihívások igénylik, hogy a szárazföldi erők fejlesztését a jövő feladatainak a végrehajtására készítsék fel. A geopolitikai változásokat eredményező hatalmi versengés és az erőforrásokért folytatott harc hatással lesz a háborúk jövőbeni karakterére. A változások azt eredményezik, hogy az események sokkal gyorsabb lefolyásúak lesznek, mint a múltban, amit a technológiai fejlődésnek, az információ gyors terjedésének és az emberi kölcsönhatás növekvő lendületének köszönhetünk.

Mindemellett a koncepciót megalkotók ugyanúgy gondolkodnak, mint Thuküdidész<sup>33</sup> 2500 éve, miszerint az emberek továbbra is három dolog miatt fognak háborúzni: félelemből, becsületből és érdekből.

Az ellenség hagyományos, nem hagyományos és hibrid stratégiákat alkalmazhat, hogy fenyegetse az Amerikai Egyesült Államok biztonságát és létfontosságú érdekeit. A fenyegetés származhat nemzetállamoktól, nem állami szereplőktől – úgymint nemzeteken átívelő terroristáktól, erőszakos radikalista szervezetektől – és államokon átnyúló bűnözői köröktől. A rivalizálók folytatni fogják az egyes „aszimmetrikus” képességbeli előnyök kialakítását,<sup>34</sup> ugyanúgy, mint az elsődleges és a másodlagos technológiák<sup>35</sup> alkalmazását. Az ellenség feltételezhetően nem tudja elérni az amerikai haderő olyan erősségeit, mint pl. a precíziós rakétarendszerek, a tűz- és a rakétacsapások koordinációja levegőben, szárazföldön és tengeren. Ellenséges nemzetállam megkísérelhet támadást végrehajtani a kibertéren keresztül. Ellenséges szervezetek kiterjeszthetik tevékenységüket az Amerikai Egyesült Államok kontinentális területén is. Sőt az amerikai katonai vezetés számol annak lehetőségével is, hogy ellenséges szervezetek belülről vagy éppen egy partner haderejébe beépülve hajtanak végre ellenséges tevékenységet.

A hibrid hadviselés a hagyományos és a nem hagyományos hadviselés eszközeinek kombinációival valósul meg. Ilyen eszközök lehetnek: gazdasági befolyásolás és kényszerítés, reguláris katonai erők alkalmazása, különleges műveleti erők bevetése, irreguláris (szeparatista) erők felhasználása, helyi polgári engedetlenség támogatása, információs hadviselés és propaganda folytatása a média minden területén és felületén, diplomáciai befolyás kihasználása az

<sup>33</sup> Thuküdidész (kb. i. e. 460 – i. e. 395) görög történetíró volt, A peloponnészoszi háború című könyv szerzője. Thuküdidészt – Hérodotoszhoz hasonlóan – a tudományos történetírás atyjának is nevezik.

<sup>34</sup> Például Oroszország az A2AD képesség kialakításával. Emellett a szélsőséges szervezetek olyan pusztító eszközöket alkalmaznak, amelyek előállítási költsége csak pár száz dollár, de az azok elleni védekezés nagyságrendekkel többé kerül. Az Amerikai Egyesült Államok is felismerte ezt a jelentős anyagi aszimmetriát, aminek következtében olcsóbb és hatékonyabb eljárások megtalálására törekszik. Lásd David G. Perkins tábornok: Big 8 Initiative, Army Operating Concept will build the future Army. March 2016. [https://www.army.mil/article/164728/Big\\_8\\_initiative\\_\\_Army\\_Operating\\_Concept\\_will\\_build\\_the\\_future\\_Army](https://www.army.mil/article/164728/Big_8_initiative__Army_Operating_Concept_will_build_the_future_Army) (Letöltés időpontja: 2016. 03. 17.)

<sup>35</sup> Másodlagos technológiához tartoznak például a házi készítésű bombák és a meglepőknák.



2. ábra Vázlat a hibrid hadviselés összetevőire

Forrás: Munich Security Report 2015. Munich Security Conference, 2015. február. [https://www.securityconference.de/fileadmin/MunichSecurityReport/MunichSecurityReport\\_2015.pdf](https://www.securityconference.de/fileadmin/MunichSecurityReport/MunichSecurityReport_2015.pdf) (Letöltés időpontja: 2017. 02. 12.)

előnyserzés és az ellenség diplomáciai ellehetetlenítése céljából, valamint kibertámadások végrehajtása.

A szárazföldi erők alkalmazására a jövőben az alábbi műveleti jellemzők fognak nagy hatást gyakorolni:

- az emberi kölcsönhatások és az események sebességének és nyomatékának felgyorsulása – az információ áramlásának és áramoltatásnak a sebessége az internet világában megnövekedett, az emberi kapcsolatok sebessége, kölcsönhatása, módja megváltozott, a propagandaeszközök és -lehetőségek új képességeket igényelnek;
- a győzelem egyik garanciája a technikai fölény és a technológiai előnyök elérésének lehetősége olyan területeken, mint a precíziós rakéták, a nagy hatótávolságú precíziós tűzfegyverek, légvédelmi eszközök, energiafegyverek, pilóta nélküli eszközök és kiberfegyverek alkalmazása;
- a tömegpusztító fegyverek elterjedése és alkalmazásának lehetősége;
- képességek elterjedése a kibertérben és a világűrben (kiberhadviselés, helymeghatározó műholdak zavarása és pusztítása);
- demográfiai változások okozta válsághelyzetek – az urbanizáció következtében növekszik a nagyvárosok és a megvárosok száma –, vagyis nő a civil lakosság jelenléte mellett végrehajtandó műveletek végrehajtásának a valószínűsége, városokban és komplex földrajzi környezetben erősödni fognak. A lakott területek arányának a növekedése alkalmazásbeli korlát és feladat is egyben.

## A TECHNOLÓGIA SZEREPE A JÖVŐ HADERŐFEJLESZTÉSÉBEN

A folyamatosan fejlődő technológiák reményt teremtenek arra, hogy a haderő harcképessége és harci potenciálja növekedni fog. Azzal azonban számolni kell, hogy a technológiák és a vívmányok gyorsan elterjednek, és azok könnyen elérhetőek lesznek az ellenség számára is. A fejlődés egyben magával hozza az ellenük való védelem eszközeinek modernizációját is.

A tudomány által látható jövőbeni fejlődési irányok a következők:

- az emberi megismerés tudománya forradalmasítani fogja a haderő toborzását, képzését, kiképzését, valamint a jövő vezetőinek és katonáinak a fejlődését;
- a fejlődő kommunikációs és információs technológia lehetővé fogja tenni a közös, valós idejű műveleti helyzetkép kialakítását, valamint a felhasználóbarát megoldások elterjedését;
- az új anyagok megjelenése jobb védelmet és könnyebb súlyt eredményez a haditechnikai eszközökben;
- az energiamegtakarítás és a hatékonyabb energiatermelés csökkenteni fogja a stratégiai szállítás kihívásait;
- a nagyobb hatótávolság, a nagyobb pusztítóképeség és a precízebb rakéták lehetőséget teremtenek az erő kivetítésére a levegőben, a földön, a tengereken és a vízfelszín alatt.
- az autonóm és a félautonóm rendszerek műveleti képességei (független és félfüggetlen robotok és fegyverrendszerek) megnövelik a hatásosságot, a védelmet, az erők hatótávolságát, csökkentik a veszteségeket, aminek kiemelt szerepe lehet a városharcban;
- a függőleges felszállási képesség kialakítása a merev szárnyú repülőeszközöknél nagyobb manőverezőképeséget jelenthet, egyben kisebb és olcsóbb infrastruktúrát eredményez.

## A SZÁRAZFÖLDI HADERŐNEM HOSSZÚ TÁVÚ FEJLESZTÉSI JAVASLATAI

A ma ismert képességbeli korlátok vagy a lehetséges veszélyek alapján a TRADOC szakértői megfogalmazták az elsődlegesen fejlesztendő vagy javítandó fegyverrendszereket, amelyek elengedhetetlenek a harcoló csapatok számára. Ezek az elsődleges igények a következők:

- kibertámadás és rádiózavarás ellen védett kommunikációs rendszerek;
- alternatív idő- és helymeghatározó rendszer, amely nem műholdak alkalmazásán alapul;
- megnövelt túlélőképességgel rendelkező mobil vezetési pontok rendszere;
- a fejlődő fegyverzetű légi eszközök pusztítására alkalmas rövid hatótávolságú légvédelmi fegyverzet a manőveralegységek számára;
- a korszerű kézi légvédelmi rakéták ellen hatásos védelmi rendszer a repülőeszközök számára;
- drónok elleni védelmi rendszer;
- a tüzérségi lövedékek – nem irányított rakéták, tüzérségi és aknagránát – ellen védelmet nyújtó rendszer;
- olyan felderítő- és csapásmérő rendszer, amely alkalmas 100 km-nél is nagyobb távolságban lévő tüzesszerek felfedezésére és azonnali pusztítására;
- mozgékony, nagy páncélvédettséggel ellátott tüzesszerek és harcjárművek, amelyek képesek a harc megvívására korszerű ellenséges kézi páncéltörő rakéták és páncéltörő rakétarendszerek alkalmazása esetén is.

A haderő jövőbeni fejlesztési terveinek a kidolgozásakor nem lehet megkerülni a „Hogyan nyerjük meg a háborút?” és a „Hogyan alkalmazzuk a szárazföldi haderőt?” típusú kérdéseket sem.

A legfontosabb elvek az alábbiak:

1. A szárazföldi haderőt regionálisan kell alkalmazni, hogy biztosított legyen az interoperabilitás, emelkedjen a helyzetértékelés hatékonysága, biztosított legyen az együttes gondolkodás a szövetségesekkel és hatékonyabb legyen az elrettentés. Ebben az esetben a fenyegetettség a harcászati szinten a legjelentősebb.

2. A szárazföldi erőknek lehetővé kell tenniük a globális válaszadást, vagyis biztosítani az összhaderőnemi parancsnok számára a kommunikáció, a felderítés, a hírszerzés, a forgószárnyas légierő, a rakétavédelem, a logisztikai és a műszaki képességeket. Az expedíciós képességek folyamatos erősítése állandó követelmény, hogy a stratégiai légi és tengeri szállítási képességeinek támogatásával biztosított legyen a gyors reagálás bárhol a világon, ahol az amerikai érdekeket veszélyeztetik. A magas intenzitású műveletek tartós fenntartásához szükséges a logisztikai képességek fejlesztése.

3. Ki kell fejleszteni a hatékony műveleteken átívelő helyzetelemzést, amelynek alapja a hatékony felderítés, a művelettervezési precizitás, ami kiemelten szükséges a jövő konfliktusai során a markáns civil jelenlét miatt (a hadszínterek a városokra helyeződnek át).

4. Összhaderőnemi alkalmi hadműveletek végrehajtása azzal a céllal, hogy a haderőnek egyidejű és hatékony alkalmazásával az ellenséget többszörösen azonos idejű és nem megvalósítható kihívások elé állítsuk.

5. A saját erők számára kedvező biztonsági környezet megteremtése és fenntartása: a mozgásszabadság megteremtése és fenntartása, saját csapatok megóvása, civilek védelme és a szárazföld erők részeinek biztosítása a többi haderőnem számára.

6. A siker, az elért eredmények megszilárdításának képessége, amihez hatékony válságkezelési képességek szükségesek (például felkészült katonai tanácsadó csoportok). A honi területen jelentkező kihívások kezeléséhez szükséges válságreakálási képességek fejlesztése.

7. Biztosítani kell a szervezeti és a műveleti szinergiát,<sup>36</sup> ami a harcoló, a harctámogató és harctámogató-kiszolgáló erők hatékony együttműködését igényli.

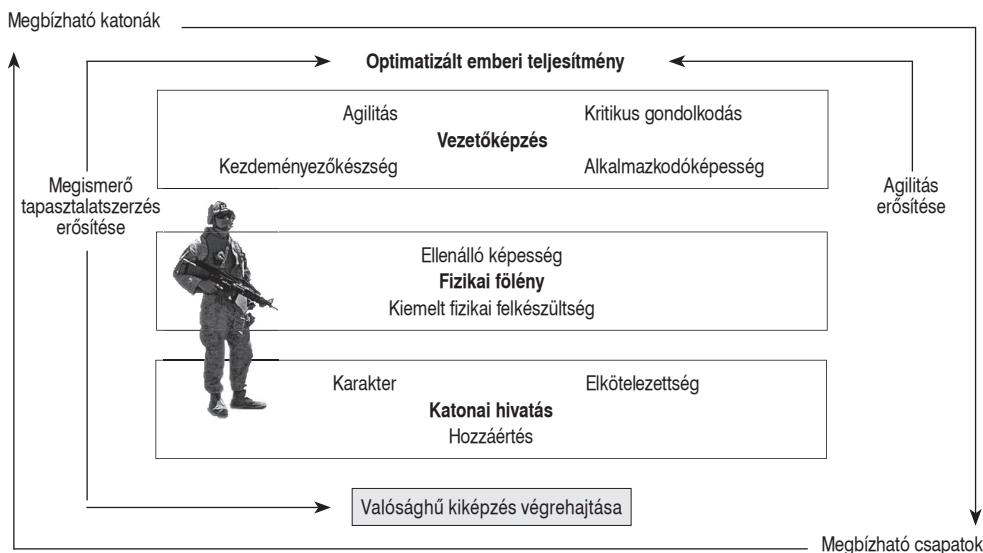
8. Kiemelten fontos az innovatív parancsnokok képzése és az emberi teljesítmények optimalizálása.

Az optimalizált emberi teljesítmény kialakításának célja, hogy a környezeti változások okozta bizonytalanságnak – a kiképzettségből és a felkészültségből fakadóan – legjobban ellenálló személyi állomány álljon a haderő rendelkezésére. Ez a fajta emberi teljesítmény megteremthető:

- ha a kiképzés a lehető legnagyobb mértékben közeledik a valóságos környezethez és feladatokhoz;
- ha a felkészültség a tapasztalati úton szerzett ismeretekből ered;
- ha a változásokat lekövető intézményrendszer rendelkezésre áll;
- ha a professzionális haderőt a szakértelem, az elkötelezettség és a jellem testesíti meg;
- ha a személyi állomány kiemelkedő fizikai kondícióval rendelkezik, és felkészültsége biztosítja az ellenálló (alkalmazkodó-) képességét bármilyen feladatra, műveleti környezetre, a gyors ütemű változásokra.

<sup>36</sup> Szinergia: kölcsönös együttműködés és együtthatás.



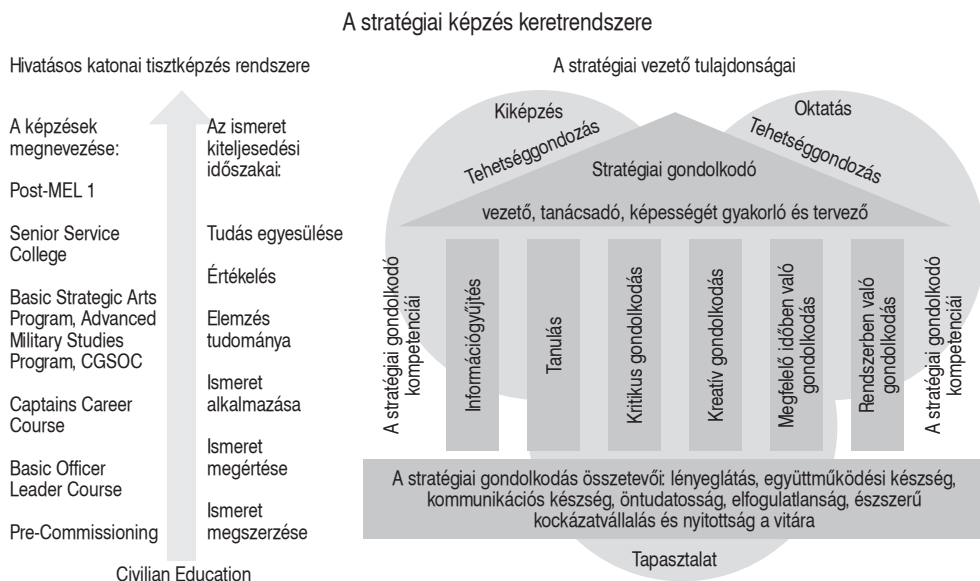


3. ábra Az emberi teljesítmények optimalizálása

Forrás: *The Human Dimension White Paper: A Framework for Optimizing Human Performance. U.S. Army Combined Arms Center, Oct 2014, 8. [http://usacac.army.mil/sites/default/files/documents/Human%20Dimension%20White%20Paper%20\(Combined%20Arms%20Center%2009%20Oct%2014\).pdf](http://usacac.army.mil/sites/default/files/documents/Human%20Dimension%20White%20Paper%20(Combined%20Arms%20Center%2009%20Oct%2014).pdf) (Letöltés időpontja: 2016. 01. 13.)*

A vezetőképzés eredményeként a parancsnokokat a gyorsaság, az újjító- és kezdeményezőképeség, az alkalmazkodókészség és a kritikus gondolkodás képessége jellemzi. Az ismétlődő kiképzést önképzéssel kell kombinálni, szigorú intézményi oktatási követelmények mellett, csapatszintű vezetői továbbképzésekkel az aktuális kihívásokra és műveleti tapasztalatokra vonatkozóan, hogy a szárazföldi haderő képes legyen az egyre összetettebb körülmények között is végrehajtani feladatát. Folyamatosan fejleszteni és növelni kell a haderő állományának intellektuális felkészítését, hogy így előnyökre tegyünk szert a potenciális ellenséggel szemben, ami fejlett kulturális kompetenciákkal és a fejlett megismerési képességgel érhető el. Fontos feladata a vezetők előrelátási képességének a megteremtése, hogy időben felismerjék a lehetőségeket és a veszélyeket, észszerű kockázatokat vállaljanak, fenntartsák és erősítsék az ellenséggel szembeni relatív helyzeti előnyöket.

A 4. ábra a képzési stratégia vázlatos rendszerét mutatja be. A bal oldalon a hivatásos tiszti állomány képzési rendszerének lépcsőfokai és azok egymásra épülése látható, a hallgatói státusztól a vezérezredesi rendfokozatig. A vázlat jobb oldala bemutatja az elérendő stratégiai gondolkodás jellemzőit. A stratégiai gondolkodás megteremtése a képzésből, a kiképzésből és a szolgálati tevékenység során megszerzett tapasztalatokból eredeztethető. A stratégiai gondolkodást a következő képességek teszik lehetővé: lényeglátás, együttműködési készség, kommunikációs készség, öntudatosság, elfogulatlanság, észszerű kockázatvállalás és nyitottság a vitákra. A stratégiai gondolkodásmódra jellemző a szükséges információk meglátása, a tanulásra való hajlandóság, a kritikus gondolkodás, a kreatív gondolkodás, az időgazdálkodás a döntések meghozatalára és a rendszerben való gondolkodás. A stratégiai gondolkodó vezető, tanácsadó, képességét gyakorló és tervezői szerepkörben is tevékenykedni képes személy. A stratégiai gondolkodók megteremtéséhez fontos a tehetség gondozás és a megfelelő képességekkel rendelkező személyek időbeni felismerése a képzésük megszerzése érdekében.



4. ábra A stratégiai felkészítés rendszere, belső összefüggései

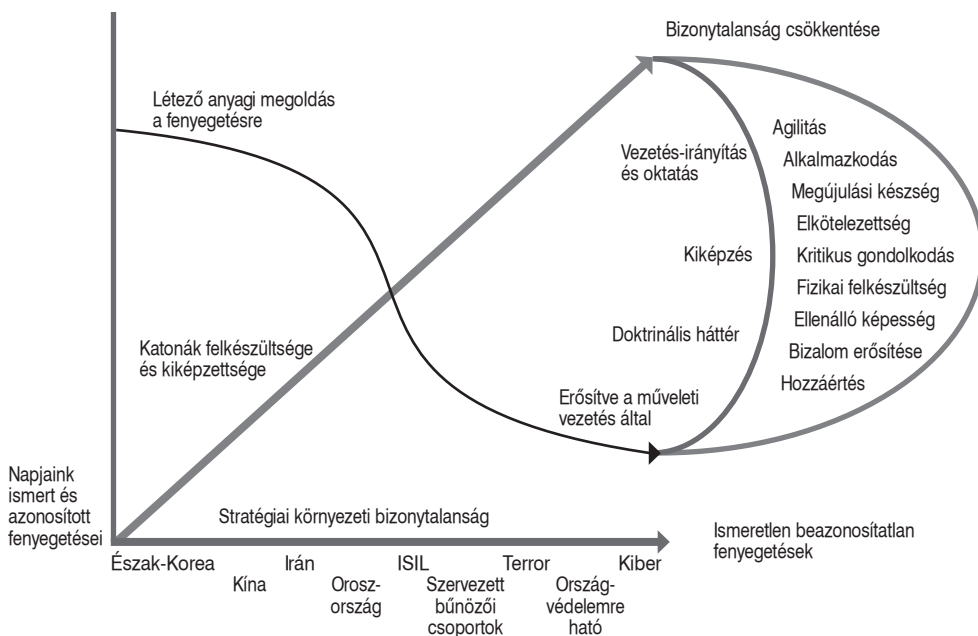
Forrás: <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/index.cfm/articles/Strategy-Education/2015/05/18> (Letöltés időpontja: 2017. 02. 08.)

A vezetőknek bizalmat kell táplálniuk a beosztott parancsnoki állományuk felé. A bizalom kialakítása és erősítése az alegységeken belül és a katonák között is fontos. Ez elérhető a kiképzettség és a felkészítettség egységes színvonalával, a csapatkultúra fejlesztésével. Következésképpen bátorítani kell a parancsnokokat az innovatív és a kezdeményező gondolkodásra.

A vezetőknek és a katonáknak elkötelezetteknek kell lenniük egymás és a professzionális haderőhöz mért etikai elvek iránt. A katonáknak a felkészítettségükből adódóan rugalmasnak kell lenniük a folyamatosan változó, veszélyhelyzetekkel terhelt biztonsági környezetben is, és meg kell őrizniük morális tartásukat.

A bizonytalanságot ellensúlyozó, a műveleti környezeti változásoknak és kihívásoknak ellenálló katona felkészítésének összetevőit szemlélteti az 5. ábra. A ma ismert meghatározhatatlan kockázatú és félreértelmezhető fenyegetésekre és kihívásokra csak reális kiképzéssel lehet felkészülni, amely biztosítja a felkészültséget és az összekovácsoltságot, képessé teszi a katonákat és az alegységeket bármilyen feladat megoldására. Az ábra jól érzékelteti, hogy a feladatok végrehajtásában a kiképzettség szerepe hangsúlyosabb, mint a meglévő technológiai feltételrendszer és fegyverzeti eszközök. A felkészítettséget a szabályzatok ismerete, a hatékony kiképzés, a képzés és a vezetőképzés, valamint a műveleti vezetés alkalmazása biztosítja. A hatékony kiképzéssel az ideális katona gyors, alkalmazkodó, újító, elkötelezett, kritikus gondolkodású, fizikailag edzett, szakmailag felkészített, tudása alapján felhatalmazható, a bizonytalanságnak ellenálló. Ennek elérése érdekében az oktatás, a képzés és a kiképzés folyamatosan megújítandó és fejlesztendő.

A stratégiai bizonytalanság a katonák és a csapatok felkészültségének folyamatos erősítésével csökkenthető (valóságghú kiképzés, optimalizált emberi teljesítmény erősítése, innovatív és alkalmazkodó vezetők képzése)



5. ábra Felkészítés a bizonytalanság elleni védelemre

Forrás: <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/index.cfm/articles/Strategy-Education/2015/05/18>  
(Letöltés időpontja: 2017. 02. 08.)

## ALAPELVEK ÉS ALAPKOMPETENCIÁK<sup>37</sup>

Végül szólnunk kell azokról az alapelvekről és alapkompenciákról, amelyek megjelennek a szárazföldi haderőnemi doktrínákban, utasításokban és harcszabályzatokban is.

Az alapelvek segítenek a parancsnoknak abban, hogy megtalálja a helyes egyensúlyt az alkalmazott erők mérete és az azok által kifejtendő erőfeszítések vonatkozásában, figyelembe véve az időt, a helyet és az elérendő műveleti célokat. A műveleti tevékenységek során az alapelvek érvényesülése biztosítja az erők számára a kezdeményezés lehetőségének a megragadását, megtartását és kiaknázását. A jövő parancsnokai tekintetbe veszik az elveket, amikor megtervezik, megfogalmazzák, vezetik és irányítják a műveleteket.

Az érvényesítendő alapelvek az alábbiak: kezdeményezés; egyidejűség; mélység (az ellenség mélységébe történő kijutás és mélységi kihatás); rugalmasság; alkalmazkodóképesség; kitarás; pusztítóképeség; mobilitás; innováció.

Fontos, hogy a fenti alapelvek együttes megvalósítására kell törekedni.

Az alapkompenciák, vagyis a feladat-végrehajtási képességek jelentik a szárazföldi haderő erejét, annak hadászati előnyét, az összhaderőnemi erők alapvető elemét. Az alapkompenciák segítik a parancsnokoknak az alapvetések megfogalmazását, a szükséges

<sup>37</sup> ADP 3-0, Unified Land Operations. [https://www.army.mil/e2/rv5\\_downloads/info/references/ADP\\_3-0\\_ULO\\_Oct\\_2011\\_APD.pdf](https://www.army.mil/e2/rv5_downloads/info/references/ADP_3-0_ULO_Oct_2011_APD.pdf) (Letöltés időpontja: 2017. 02. 12.)

haderő megtervezését és a kiképzés megvalósítását. A jövő műveleteinek teljes spektrumában az alábbi alapkompenciák határozzák meg a katonai végállapotok eléréséig folytatott tevékenységet: a biztonsági környezet kialakítása; a hadszíntér kiépítése; a nemzeti erő kivetítése; összhaderőnemi műveletek végrehajtása; válságkezelési műveletek végrehajtása; kiberműveletek végrehajtása; különleges műveletek végrehajtása.

## A VALÓSÁGHŰ KIKÉPZÉS FONTOSSÁGA

A koncepciók céljai elérése szavatolja, hogy a szárazföldi haderőnemek felkészültek a honi védelem biztosítására, a globális biztonsági környezet javítására, a jövőbeni háborúk megnyerésére az összhaderőnemi erők részeként, a magas készségi szint fenntartására, az erők szükséges és hatékony kivetítésére, amivel hozzájárul a nemzeti biztonsági célok érvényesítéséhez. A szárazföldi haderőnemek megújítását azonban folyamatosan kell végezni a koncepció alapján, tekintettel a jövőben kialakítandó technológiák folyamatos beépítésére, az alkalmazásukra történő felkészítési követelményekre. Mindezt úgy, hogy a folyamatosan fejlődő, rivalizáló hatalmakkal szemben meg kell őrizni a technológia és a felkészültség terén meglévő előnyöket.

A folyamatos modernizációval párhuzamosan elemzéseket kell végezni (DOTMLPF-elemzés),<sup>38</sup> amelyek alapot biztosítanak az átgondolt szervezeti korrekcióknak, a kapcsolódó doktrínák pontosításának, a realisztikus kiképzés megújításának, a személyi állomány felkészítésének, a szükséges anyagi javak meghatározásának, a vezetői állomány képzésének és a létesítmények megújításának.

A valósághoz közelítő kiképzési rendszer kialakítása három fő irányban valósul meg:

- a műveleti feltételekhez minél jobban hasonlító kiképzési környezet kialakítása;
- a megfelelő kiképzésszervezési és -értékelési rendszer megteremtése (ahol az alegységparancsnokok és a vezetők képesek a műveleti folyamatokat alkalmazni, így erősítve és fenntartva az alegység és az állomány harcképességét);
- megfelelő kiképzési létesítmények és infrastruktúra kialakításával a kiképzés során törekedni kell a valós műveleti környezetben megjelenő fizikai és mentális stresszfaktorok megjelenítésére, ezzel biztosítva az emelt szintű ellenálló készséget és az alkalmazhatóságot a műveletek teljes spektrumára, és a kiképzés során folyamatosan követni kell a modernizációs és az átalakítási folyamatokat.

## ÖSSZEGZÉS, KÖVETKEZTETÉSEK

Látható, hogy a koncepció 2014. évi kiadását követően még napjainkban is folyik a tervezőmunka egyes részterületek – például a kiképzés, az oktatási intézmények fejlesztése – kidolgozása tekintetében. A bemutatott folyamat rendkívül összetett; hasonló koncepciókat adtak ki az amerikai haderő többi haderőneme részéről is. Kijelenthető, hogy a haderőnemek szorosan együttműködnek az új koncepciók kidolgozása során, hiszen minden amerikai haderőnemek az összhaderőnemi műveletek fontosságát helyezi előtérbe.

Mivel az Amerikai Egyesült Államok a konfliktusok kezelését a jövőben is szövetségi és partneri rendszerben tervezi megoldani (ez dominánsan megjelenik minden stratégiai

<sup>38</sup> Az elemzési területek: doktrína (Doctrine), szervezet (Organization), kiképzés (Training), anyagi javak (Materials), vezetés (Leadership), személyi állomány (Personnel), létesítmények (Facilities).

elgondolásban), ezért azt várja el a szövetségeseitől, hogy integrálható és együttműködésre alkalmas haderőt fejlesszenek a NATO vagy az ad hoc koalíciók keretei között.

Az is látható, hogy a világ sokkal gyorsabban változik, mint a korábbi évtizedekben, köszönhetően az exponenciálisan fejlődő informatikai világnak. Ebből kifolyólag a nemzeti biztonsági stratégiákat és a nemzeti katonai stratégiákat gyakrabban felülvizsgálják, ami kihat a stratégiai fejlesztési tervekre is. Fontos, hogy megismerjük más országok stratégiaalkotási folyamatait, hogy az azokból levonható tapasztalatokat itthon is tudjuk kamatoztatni. Hazánk is hasonló folyamat elé néz, hiszen a közeljövőben a nemzeti biztonsági és a katonai stratégia megújul, valamint pontosítják a Honvédelmi szakpolitikai programot is.

Az amerikai hadművelleti koncepció hasznosítható a Magyar Honvédségben is. Az egyik fontos tanulság lehet az amerikai elméleti felkészítés kitűzött irányainak tanulmányozása és adaptálása, elsősorban a transzatlanti szövetség keretén belül. A parancsnokok és a vezetők képzése a Magyar Honvédségben is kiemelt prioritás, hiszen számunkra is fontos, hogy lépést tartsunk a NATO képzési trendjeivel. Látható, hogy a jelenben és a jövőben is folyamatosan változni fog a művelleti környezet és a technikai feltételrendszer, ehhez folyamatosan igazítani kell az altiszti és a tisztii állomány felkészültségét.

Kétségtelen, hogy kis ország lévén Magyarország elsősorban a szellemi kompatibilitás terén tud megvalósítani egységességet a Szövetség nagyobb országainak katonai potenciáljával. Ez meghatározó, hiszen ahogy az ebből a koncepcióból is jól kivehető, az Amerikai Egyesült Államok a konfliktusokat a szövetségeseivel és a partnereivel közösen kívánja megoldani a jövőben is. Ehhez szükséges a saját képzési anyagaink folyamatos aktualizálása. A képzési követelmények megismerésének lehet több útja, például a hadművelleti tervezés és vezetés tekintetében további részvétel külföldi felkészítő tanfolyamokon olyan országokban, ahol intenzívebb a képzési tematikák aktualizálása (az Amerikai Egyesült Államok és Nagy-Britannia). Másik lehetőség az alegységparancsnokok, illetve a törzsek állományának egyénekenkénti kiküldése szövetséges országok alegységeinek gyakorlataira megfigyelőként. Természetesen mindezek a képzésre vonatkozó változások mindig egy kis lemaradásban lesznek az éppen művelleti területen kialakult trendekhez képest, de a megfelelő képzendő célcsoportok kiválasztásával ez orvosolható, például a magasabb beosztásra várók előzetes felkészítésével.

A művelleti környezetben elérendő hatékony többnemzeti együttműködés megvalósítása érdekében el kell érni a felkészültségbeli azonosságot is. Ebből következik, hogy a beosztási követelményeket is közelíteni érdemes a szövetségi rendszer országai között. Itt fontos megemlítenünk – mint ahogyan azt ez a koncepció is előrevetíti –, hogy a jövő konfliktusaiban a művelleti szintek elmosódhatnak. Tehát kiemelt fontosságú, hogy a parancsnokok és a törzsek állománya bizonyos fokig ismerje a különböző szintű tervezési folyamatokat,<sup>39</sup> az alegységparancsnoki állomány pedig felkészült legyen az olyan hadművelleti környezetre, ahol az egyik pillanatban még hagyományos harctevékenységet folytatnak, majd később már aszimmetrikus kihívások közepette kell feladataikat végezniük. Ez érzékelhető az Iszlám Állam tevékenységében, mert egyik pillanatban hagyományos értelemben vett harcászati manővereket hajtanak végre páncélozott harcjárművekkel és harckocsikkal, majd egy város-

<sup>39</sup> Ezek: a századszintig alkalmazott művelettervezési folyamat (Troop Leading Procedures – TLP), a harcászati szintű művelettervezési folyamat (Military Decision Making Process – MDMP), a NATO-ban alkalmazott hadművelleti szintű művelettervezési folyamat összhaderőnemi műveletek végrehajtására (Comprehensive Operations Planning Directive – COPD) és az USA által alkalmazott művelettervezési folyamat összhaderőnemi műveletek végrehajtására (Joint Operation Planning – JOP, JP 5-0).

harc alkalmával a civileket élő pajzsként használják, valamint aszimmetrikus csapásokkal, például gépjárműves és egyéni öngyilkos merénylők bevetésével blokkolják a velük szemben tevékenykedőket.

Az új szárazföldi hadműveleti koncepció az amerikai haderőt a jövő kihívásaira és konfliktusaira készíti fel. Kizárólag olyan haderő képes ezekre hathatós választ adni, amelynek személyi állománya magas szinten felkészített, és olyan a szervezeti kialakítása, amely rugalmasan tud igazodni a változó biztonsági környezethez, a formájában váltakozó hadviseléshez, a posztmodern háborúk megvívásához. Mindezt olyan technológiai és fegyverzeti eszközökkel, amelyek képesek megvédeni és kiszolgálni a katonát.

## FELHASZNÁLT IRODALOM

- ADP 3-0, Unified Land Operations. [https://www.army.mil/e2/rv5\\_downloads/info/references/ADP\\_3-0\\_ULO\\_Oct\\_2011\\_APD.pdf](https://www.army.mil/e2/rv5_downloads/info/references/ADP_3-0_ULO_Oct_2011_APD.pdf)
- Capstone Concept for Joint Operations: Joint Force 2020. U.S. Department of Defense, September 2012. [http://www.globalsecurity.org/jhtml/jframe.html#http://www.globalsecurity.org/military/library/policy/dod/joint/ccjo\\_jf2020.pdf](http://www.globalsecurity.org/jhtml/jframe.html#http://www.globalsecurity.org/military/library/policy/dod/joint/ccjo_jf2020.pdf)
- Cavalry Journal, September 1933. [https://www.goodreads.com/author/quotes/370054.George\\_S\\_Patton\\_Jr\\_](https://www.goodreads.com/author/quotes/370054.George_S_Patton_Jr_)
- Connell, Mary Ellen – Evans, Ryan: *Russia's „Ambiguous Warfare” and Implications for the U.S. Marine Corps*. Center for Stability and Development Center for Strategic Studies, May 2015. [https://www.cna.org/CNA\\_files/PDF/DOP-2015-U-010447-Final.pdf](https://www.cna.org/CNA_files/PDF/DOP-2015-U-010447-Final.pdf)
- Gross, George M.: *The New Generation of Operational Concepts*. January 2016. <http://smallwarsjournal.com/jrnl/art/the-new-generation-of-operational-concepts>
- Mező András alezredes: *Az amerikai stratégiaalkotás elméleti kérdései, 2.* Honvédségi Szemle, 2016/3. szám. [http://www.honvedelem.hu/container/files/attachments/57137/hsz\\_2016-3..pdf](http://www.honvedelem.hu/container/files/attachments/57137/hsz_2016-3..pdf)
- Munich Security Report 2015. Munich Security Conference, 2015. február. [https://www.securityconference.de/fileadmin/MunichSecurityReport/MunichSecurityReport\\_2015.pdf](https://www.securityconference.de/fileadmin/MunichSecurityReport/MunichSecurityReport_2015.pdf)
- Operational Environment to 2028: The Strategic Environment for Unified Land Operations. USA TRADOC G2, August 2012. <http://www.docscrowbanks.com/pdf/army-operational-variables>
- Perkins, David G.: *Big 8 Initiative, Army Operating Concept will build the future Army*. March 2016. [https://www.army.mil/article/164728/\\_Big\\_8\\_\\_initiative\\_\\_Army\\_Operating\\_Concept\\_will\\_build\\_the\\_future\\_Army](https://www.army.mil/article/164728/_Big_8__initiative__Army_Operating_Concept_will_build_the_future_Army)
- Perkins, David G.: *Lecture of Opportunity: The Army Operating Concept*. <https://www.youtube.com/watch?v=cejIOH-yjIE>
- Perkins, David G.: *The Future Army: Win in a complex world*. [https://www.youtube.com/watch?v=9nWn2w2\\_q5k&index=3&list=PLNgD8ZvIyKIf06b6M9Ooo8qsX4HWbDDws](https://www.youtube.com/watch?v=9nWn2w2_q5k&index=3&list=PLNgD8ZvIyKIf06b6M9Ooo8qsX4HWbDDws)
- Porkoláb Imre: *Hibrid hadviselés: új hadviselési forma, vagy régi ismerős?* Hadtudomány, 2015/3–4. szám. [http://mht.eu/hadtudomany/2015/3\\_4/2015\\_3\\_4\\_5.pdf](http://mht.eu/hadtudomany/2015/3_4/2015_3_4_5.pdf)
- Dr. Resperger István ezredes: *Biztonsági kihívások, kockázatok, fenyegetések és ezek hatása Magyarországra 2030-ig*. Felderítő Szemle, 2013/3. szám. <http://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/fsz/2013-3.pdf>
- Robert Work amerikai védelmi miniszterhelyettes előadása. <https://www.youtube.com/watch?v=wA0epN0L1fc>
- Rumi Zoltán: *A területekhez való hozzáférés, illetve a hozzáférést gátló műveletek*. Honvédségi Szemle, 2015/6. szám. [http://www.honvedelem.hu/container/files/attachments/54257/hsz\\_6.pdf](http://www.honvedelem.hu/container/files/attachments/54257/hsz_6.pdf)



- Singer, Douglas W.: *AirLand Battle Doctrine*. Center for Naval Analyses, Hudson Institute, Professional Paper 463, Sept 1988. <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a202888.pdf>
- Somkuti Bálint: *Győzelem vagy vereség?* Hadtudományi Szemle, ZMNE, 2010/2. szám. [http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi\\_szemle/szamok/2010/2010\\_2/2010\\_2\\_hm\\_somkuti\\_balint\\_1\\_5.pdf](http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2010/2010_2/2010_2_hm_somkuti_balint_1_5.pdf)
- Strategic Foresight Analysis 2015 Interim Update to the 2013 Report. <http://www.act.nato.int/images/stories/media/doclibrary/160121sfa.pdf>
- Sustaining U.S. Global Leadership: Priorities for 21<sup>st</sup> Century Defense. USA Department of Defense, January 2012. [http://archive.defense.gov/news/Defense\\_Strategic\\_Guidance.pdf](http://archive.defense.gov/news/Defense_Strategic_Guidance.pdf)
- The Global Risk Report 2016, 11<sup>th</sup> Edition, World Economic Forum. <http://www3.weforum.org/docs/Media/TheGlobalRisksReport2016.pdf>
- The Grand Strategy of the United States. National Defense University Press, Washington, D.C., October 2014. <http://inss.ndu.edu/Portals/68/Documents/Books/grand-strategy-us.pdf>
- The Human Dimension White Paper: A Framework for Optimizing Human Performance. U.S. Army Combined Arms Center, Oct 2014. [http://usacac.army.mil/sites/default/files/documents/Human%20Dimension%20White%20Paper%20\(Combined%20Arms%20Center%2009%20Oct%2014\).pdf](http://usacac.army.mil/sites/default/files/documents/Human%20Dimension%20White%20Paper%20(Combined%20Arms%20Center%2009%20Oct%2014).pdf)
- The National Defense Strategy of the United States (NDS), March 2005. <https://www.hsdl.org/?view&did=452255>
- The Quadrennial Defense Review (QDR) – 2014. USA Department of Defense, March 2014. <http://www.acqnotes.com/Attachments/2014%20Quadrennial%20Defense%20Review.pdf>
- The Shared Perspective of the World in 2030 and Beyond – Security Implications. NATO ACT, 2012. [http://www.act.nato.int/images/stories/events/2012/fc\\_ipr/final\\_report\\_ws3.pdf](http://www.act.nato.int/images/stories/events/2012/fc_ipr/final_report_ws3.pdf)
- The U.S. Army Capstone Concept. TRADOC Pamphlet 525-3-0, December 2012. <http://www.tradoc.army.mil/tpubs/pams/tp525-3-0.pdf>
- TRADOC Pamphlet 525-3-1 The US ARMY Operating Concept „Win in a complex world” 2020–2040. <http://www.tradoc.army.mil/tpubs/pams/tp525-3-1.pdf>
- United States Army Training and Doctrine Command (USA TRADOC). <http://www.tradoc.army.mil/>
- United States Army Training and Doctrine Command: The US Army Operating Concept. <http://www.tradoc.army.mil/tpubs/pams/tp525-3-1.pdf>
- USA National Military Strategy. [http://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Publications/2015\\_National\\_Military\\_Strategy.pdf](http://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Publications/2015_National_Military_Strategy.pdf)
- USA National Security Strategy. [https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/2015\\_national\\_security\\_strategy.pdf](https://www.whitehouse.gov/sites/default/files/docs/2015_national_security_strategy.pdf)
- <http://www.acqnotes.com/acqnote/acquisitions/planning-2>
- <http://www.acqnotes.com/acqnote/acquisitions/ppbe-overview>
- <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/ndu/strat-ldr-dm/pt1ch2.html>
- <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/index.cfm/articles/Strategy-Education/2015/05/18>
- [https://www.youtube.com/watch?v=\\_J8dexWKP7k](https://www.youtube.com/watch?v=_J8dexWKP7k)

## AJÁNLOTT IRODALOM

- CRAM system: Counter Rocket, Artillery and Mortar system, leírás: <http://www.globalsecurity.org/military/systems/ground/cram.htm>
- CSIS Defense – Industrial Initiatives Group: Future Vertical Lift Conference. <https://www.youtube.com/watch?v=9BAm5G0QDSY>

- General David Perkins előadása, DDE SRC class of 2016 – „Developing Future Strategic Leaders”.  
<https://www.youtube.com/watch?v=zgX0Bz0poOo>
- General Perkins reviews The army operating concept. Big 8 from TRADOC’s perspective. <https://www.youtube.com/watch?v=ozcVQ34og7I> <https://www.youtube.com/watch?v=DWjRqaPlpiI>;  
<https://www.youtube.com/watch?v=mJ9Yqv7w18Q>
- Kilcullen, David: *Urbanization and the future conflicts*. <https://www.youtube.com/watch?v=MstAwwnxgkM>
- US Air Force Future Operating Concept, September 2015: <http://www.ang.af.mil/shared/media/document/AFD-151207-019.pdf>
- US ARMY TRADOC Conference: MegaCity Army Panel. <https://www.youtube.com/watch?v=DWjRqaPlpiI>
- US MC Operating Concept: How an Expeditionary Force operates in 21st Century. September 2016. <http://www.mccdc.marines.mil/Portals/172/Docs/MCCDC/MOC/Marine%20Corps%20Operating%20Concept%20Sept%202016.pdf?ver=2016-09-28-084156-190>